Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani dne 25. maja 1939. Štev. 41. Letnik LXXIX. (šolsko leto 1938./1939.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 4586

Državljanska vzgoja

V izpopolnjevanju naše narodne zgradbe naletimo vsak čas na velike vrzeli, ki zevajo v naš čas in nam nalagajo nove naloge, so trd ukaz sedanjosti, ki nam kaže torišče dejavnosti, da bo naša kulturna ter narodna zgradba trdna.

Taka velikanska praznina naše zavesti je državljanska vzgoja, ki je najmanj obdelana stran naše kulture. V pretekli, suženjski dobi se je ta usmerjala v avstrijakantsko smer, ki zaradi svoje protinarodne črte ni mogla izoblikovati sedanjemu rodu pravilnih pogledov na državno skupnost. V svobodni državi pa so prepiri okoli njene notranje ureditve odtegovali moč njeni moralni strnjenosti. Izmaličilo se je nešteto pojmov o državi, o narodu, o državljanskih pravicah in dolžnostih, da ta kaos naziranj ne predstavlja nobene resne, strnjene državljanske zavesti. Edina skupna zavest je hotenje po narodovi svobodi in edino to hotenje moremo staviti kot nadomestilo za ne dovolj izgrajeno državljansko zavest.

Tako so različni vzroki preprečevali učinkovitost državljanske vzgoje, dokler ni kakor z jasnega neba prišla huda ura, ki je terjala našo preizkušnjo. Takrat so odpadli vsi majhni pogledi na notranje odnose, vsi strankarski, kulturni, gospodarski in najrazličnejši ozirčiči, ki so prej preprečevali pravi narodni in državni obraz, v vsej mogočnosti se je pokazala potreba najgloblje in najpožrtvovalnejše zavesti in vzgoje.

Naš odziv je podoben pisani pomladanski trati: Prevladuje zelena barva vere v obstoj naše državne biti, vmes pa se vpletajo rumene barve malodušja, bele barve brezbrižnosti in rdeče barve strastnega odpora. Pisan šopek, ki niha v valovanju tokov in menjava barve.

Drugače tudi biti ne more. Elementi prave državljanske zavesti manjkajo: manjka nam pravo razgledanje, ocenjevanje in sodelovanje z državami, manjkajo nam izkustva, ki bi bila kažipot v vrtincu sovražnih zmed, manjkajo nam ustaljena načela naše narodne in državne biti, pa nam manjka razgled v biološko življenje narodov ter zgodovinski razgled usode držav in narodov ter vsega, kar živi.

Vsi ti manjkajoči členi naše kulturne, narodne in državne biti ustvarjajo ono pisanost pogledov na sedanji položaj ter nalagajo dolžnost, da to pomanjkanje v najkrajšem času odpravimo in s tem bo ustvarjena duhovna strnjenost.

Poleg njih bo treba v narodu zbuditi zavestnejšo državljansko miselnost: voljo do svobodne tvornosti v narodni in državni enoti, prikazati mu posledice podrejenosti, vzbuditi zavest odgovornosti do lastnih potomcev, do rodu in človeštva, vzbuditi v njem smisel za vodstvo v kulturi in v vseh vrednotah, ki so izven svobode izključene, oživiti ga kot človeka, kar je mogoče le v lastnem narodnem in državnem domu.

Pota za dosego idealnega sožitja v narodu in med narodi morajo biti razumska; nam so ta pota še nejasna, ker so za nas nova in varljiva. Kjer obstojajo pravična in moralna načela, ni nevarnosti za neugodno sožitje, kjer pa obstoja volja do nadoblasti, do zatiranja in izkoriščanja, morajo narodi za očuvanje lastne bitnosti poiskati pota, ki bodo temeljila na pravičnosti, pa zato tudi na jasnosti in neustrašenosti.

Pravično sožitje se poraja samo v svobodi.

Iz svobode gledajoč človek more mirno presoditi resnico in laž, korist in škodo, pravico in prevaro. Zato mora biti hotenje po neokrnjeni svobodi najmočnejše; tu je izvir vseh duhovnih in stvarnih dobrin, tu je pot do zemeljske sreče.

Naša mladina je prav gotovo idealna in junaška. A treba ji je prikazati cilj, lepoto, namen.

O državljanski vzgoji se v naši državi molči. A države, ki jih nihče ne ogroža, širijo med mladino osvojevalno državljansko miselnost. Sedanji čas nalaga pospešeno državljansko vzgojo. Tu se bo ustvarjala komaj podlaga državljanske jugoslovanske zavesti. Saj komaj rod dvajsetih let izhaja iz jugoslovanskih šol.

Za mnogo članov našega naroda je pojem »država«, kakor nekaj tujega, ne njegovega, kar se njega ne tiče, za kar naj imajo skrb poklicni politiki. Povezanosti usode lastnega doma in obstoja z usodo naroda in države ne pozna; usoda države zanj v najglobljі skrbi ne obstoja. Duhovnih dobrin lastne države se ne zaveda, dajatve državi in pomanjkljiva izobrazba zatirata v njem smisel do njene usode. Še o namenih plačevanja davka ima napačne pojme, sodi, da so ti samo za plačevanje neljubega uradništva.

Malomeščanska miselnost, ki priznava za dobro in lepo samo tuje, tudi v njem zapušča najgloblje sledove. Ozira se v tujino in jo hvali, čeprav je ne pozna, hvali tuje uredbe in kulturo, čeprav na lastni koži čuti, da mu je sovražna. Tuj jezik mu je velik in dragocen, lastno bogastvo revščina. Naši najčistejši narodnjaki se še niso povzpeli preko te miselnosti. Tuje spačke »krase« naš jezik.

Državljanske pravice so ljudstvu neznane, dolžnosti v toliko, kolikor ga nanje pozivajo oblastva. Pojmi: oblast, pravica, država, vlada in stranka so obupno zmotni. Tolmačijo se iz strankarskih pogledov.

Vse naše politično življenje je 20 let vzgajalo politika - strankarja, ne državljana. Vzgajalo je Srba, Hrvata in Slovenca, tudi Jugoslovana — a ne na prvem mestu gospodarja te zemlje — državljana Jugoslavije.

Šola, moremo mirne duše reči, je preživljala vsa razdobja naših političnih razmer. Vsaka doba je želela dati šoli svoj svojstveni strankarski, a ne splošno narodni in državni obraz.

Dejstvo je, da se mora vsakdo zavedati pomanjkljive državljanske vzgoje, pa bodisi v šoli, v društvih in v politiki. Verujemo, da bo prišel čas, ko bo narodna in državljanska misel tako živo zasidrana v narodu, da je ne bo treba smatrati za posebno panogo narodne dejavnosti. Ona bo izraz duše narodove.

Danes, v razvoju naroda in države, pa je nujna potreba, da državljansko zavest gojimo in širimo, da smatramo državljansko vzgojo za enega izmed najvažnejših stebrov našega obstoja.

Tuji propagandi moramo zoperstaviti državljansko vzgojo.

Kakšna naj bo ta vzgoja v šoli, jo odpravlja zakon o narodnih šolah samo z navedbo, naj pouk služi narodnemu in državnemu edinstvu. Treba pa bo vsemu državljanskemu pouku v šoli določiti okvir in vsebino, da bo pouk enoten in da bo enaka misel prepajala mladino od meje do meje.

Duhovno pripravljena Jugoslavija je jamstvo za srečo sedanjih in bodočih dni.

B.

Kaj je z učiteljskimi napredovanji

V eni prejšnjih številk Učiteljskega tovariša sem citiral besede nar. poslanca gosp. Dolenca, ki je zaključil svoj govor z vzklikom »Ne dopuščajte, g. minister, da se zagrenjujejo ljudje, ki tega niso zaslužili. Napredovanja so tako samo po sebi umevne stvari, da bi želel, da bi naši javnosti nikdar več ne bilo treba o tem govoriti.«

Od tega govora so potekli skoro 3 meseci, novo proračunsko leto gre v 3. mesec, o naših napredovanjih pa ni ne duha ne sluha. Tolažili smo se, da pač še ni bilo v nobeni stroki napredovanj in da radi tega mi ne moremo zahtevati, da se napravi za nas izjema. Toda upanje nas je prevarilo. Dnevno čitamo v časopisju, da napredujejo v vseh strokah. Tako so bila napredovanja pri železničarjih, sodnikih, v carinski in finančni stroki, pri meščanskošolskem učiteljstvu, pri profesorjih in tudi pri poštnih uslužbencih, ki so bili doslej vedno z nami vred med zadnjimi. V letošnjem letu je bilo v ljubljanski poštni direkciji okrog 180—200 uradniških napredovanj. Če računamo, da je vsega uradniškega kadra okrog 1000, tedaj je napredovalo 20 % vsega uradništva. In kakor je slišati, je predvidenih še nekaj napredovanj v proračunskem letu.

In kaj bo z napredovanji pri učiteljstvu? Do 1. aprila smo se tolažili z obljubljenim zvišanjem prejemkov. Z zvišanjem ni bilo nič, čeprav je znano, da živi uradništvo v težkih gmotnih razmerah. Plače ne dosegajo eksistenčnega minimuma, saj zasluži uradnik komaj za najnujnejše življenje. Prav posebno je še učiteljstvo v neugodnih finančnih prilikah, ker je navezano edino na svoje prejemke. Naraščajočo draginjo najbolj čuti uradniška družina. Zato se je učiteljstvo upravičeno razveselilo ukinitve § 263. ter želelo, da bi bilo prav kmalu deležno te olajšave. Dobro vsi razumemo težo nesigurnega časa v Evropi, toda kljub tej »vojni živcev«, kakor je sedanji čas označil francoski min. predsednik, ki zahteva od države in posameznika trdno voljo in velike žrtve, upamo, da ne bomo popolnoma pozabljeni. Pričakujemo, kar nam gre po veljavnih zakonih in kar je tudi v današnjih časih mogoče — **naše napredovanje.**

Gospodarska kriza, ki je omejila za nekaj let redna napredovanja, je nakopičila v našem staležu tisoče in tisoče zaostankarjev. Radi velikega števila učiteljstva (4200 v Sloveniji) je tudi veliko število kandidatov za napredovanja. V svrho ilustracije navajam statistiko učiteljstva, ki čaka na napredovanja:

Skupina iz leta	1931.	1932.	1933.	1934.	1935.	Skupaj
Koliko let v skupini	8	7	6	5	4	
Čaka na napredovanje	5	4	3	2	1	
VI. skupina	560	130	250	100	70	1110
VII. skupina	—	150	310	230	100	790
VIII. skupina	30	260	200	170	110	770
IX. skupina	50	160	140	110	50	510
pripravniki	—	—	60	220	100	380
Skupaj	640	700	960	830	430	3560

Od časa, ko je bila sestavljena ta statistika, je napredovalo kakih 25 % (še toliko ne!) učiteljstva ter čaka torej: nad 5 let 500, nad 4 leta — 550, nad 3 leta — 750, nad 2 leti — 650 in nad 1 leto 330 učiteljev, t. j. 2700! Če odštejemo od tega števila učitelje, ki čakajo na V. skupino, kamor morejo napredovati le oni, ki imajo poleg 3 efektivnih let 3 odlične ocene, 30 let službe in 55 let starosti, ostane porazna številka 2000, ali ½ vsega slovenskega učiteljstva. Takšnega neugodnega stanja ne najdemo v nobeni drugi stroki! Nič se ne smemo čuditi potrtosti in zagrenjenosti. Posebno še moramo misliti, kako odrešenje bi bilo napredovanje za naše pripravnike, ki imajo 900 din plače. Če nikdo drugi — pripravniki bi morali napredovati. Sicer pa bi bilo umestno, da bi napredovali prav vsi, ali vsaj oni, ki čakajo 2 ali več let. Ni mi treba poudarjati, da se mora oblast držati strogo rangne liste, t. j. da napredujejo vsi po starostnem vrstnem redu, da ne bo še več jeze in zagrenjenosti. Doslej se namreč ni vedno držal vrstni red. Eni so napredovali takoj po izpolnjenju pogojev, drugi pa čakajo mesece in mesece ter leta in leta. Seveda bi bilo najbolj pravično avtomatično napredovanje, ki je edino vsaj relativno pravično, ker omogoča vsemu učiteljstvu, da po predpisanem času napreduje v višjo skupino. Izgleda, da se ta naša težnja še ne bo tako kmalu uresničila.

Toda vzemimo sistem napredovanj kakor je, t. j., da more napredovati, kdor je prebil v predhodni skupini najmanj 4 ali 3 leta. Po tem kriteriju napredujejo najstarejši, t. j. oni, ki so prebili najdalj časa v nižji skupini. Po istem načinu se izvajajo napredovanja tudi v drugih strokah, kjer je prehod v višjo skupino razmeroma boljši. Pri nekaterih je napredovanje povsem redno. Če je možno pri ostalem državnem uslužbenstvu vsaj relativno redno napredovanje, tedaj tudi mi upravičeno zahtevamo, da pridemo končno tudi mi na vrsto. Če je lahko napredovalo 20 % uradnikov poštne stroke, tedaj je možno in pravično, da bo napredovalo tudi 20 % učiteljstva, t. j. 800—1000. Pri tem številu bi lahko napredovali vsi pripravniki in vsi učitelji, ki čakajo že več let. Prav slabo je bilo v zadnjih 2 letih (skoro nič!) napredovanje iz IX. v VIII. skupino. In baš v nižjih skupinah živijo učitelji v največji materialni revščini radi pičlih prejemkov. Upajmo pa, da bomo kmalu napredovali vsi, ki nestrpno čakamo na izboljšanje svojega stanja s prejemki v višji skupini.

-a-

VSEBINA:

Državljanska vzgoja.
Kaj je z učiteljskimi napredovanji.
Stanarina z neučitelji poročenim učiteljicam, ki ne žive z možem v istem kraju.
Letna skupščina Učiteljske samopomoči v Ljubljani.
Turneja Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« po Bosni in Dalmaciji.
Darovalci za Prešernovo rojstno hišo v Vrbi.
Udeležencem proslave 70-letnice v Ptuju.
LISTEK: Obisk pri Vladu Klemenčiču.
Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU. — Nesporazum.

Poziv!

Dne 10. junija t. l. prireja sresko učiteljsko društvo Ptuj SLAVNOSTNO ZBOROVANJE v proslavo 70-letnice. Te izredne svečanosti našega najstarejšega učiteljskega društva naj bi se udeležilo tudi članstvo drugih sreskih društev, po možnosti pa vsaj pošljejo svoje zastopnike vsa sreska učiteljska društva.

JUU SEKCIJA ZA DRAVSKO BANOVINO

Stanarina
z neučitelji poročenim učiteljicam, ki ne žive z možem v istem kraju

V »Službenih novinah« kraljevine Jugoslavije z dne 16. maja 1939. je izšla že dolgo pričakovana rešitev državnega sveta, ki jo zaradi važnosti ponatiskujemo v celoti.

SKLEP

splošne seje državnega sveta z dne 21. decembra 1938., štev. 32.605/38. O razumevanju § 84. zakona o narodnih šolah, spremenjenega s § 30. finančnega zakona za 1933./34. leto.

V praksi državnega sveta je bil različno tolmačen § 84. zakona o narodnih šolah, ki je spremenjen s § 30. finančnega zakona za leto 1933./34. v pogledu vprašanja ali učiteljici narodne šole, poročeni z neučiteljem, ki ne živi v istem kraju z možem, pripada stanovanje odnosno stanarina. V primeru štev. 25.291/34 je državni svet odločil, da učiteljici, poročeni z neučiteljem, ne pripada stanovanje odnosno stanarina ne oziraje se na to ali živi z možem v istem kraju ali ne, medtem ko je v primeru štev. 8374/38 zavzel stališče, da učiteljici, ako živi s svojim gospodinjstvom popolnoma ločeno od moža neučitelja, pripada stanovanje odnosno stanarina. Zaradi te nasprotnost je bilo na osnovi §§ 12. in 13. zakona o poslovnem redu v državnem svetu in upravnih sodiščih vprašanje iznešeno pred splošno sejo državnega sveta, ki ga je proučila in ugotovila:

V I. odstavku § 84. zakona o narodnih šolah je predpisano, da »vsi državni učitelji narodnih šol imajo pravico na stanovanje oziroma stanarino po §§ 23. in 29. tega zakona kakor tudi na kurivo po deželi.« Nato je v drugem odstavku istega § 84. bilo predvideno da »učiteljica, omožena z neučiteljem, ne more dobiti stanovanja v naravi«. Toda ta predpis je spremenjen z odredbo § 30. finančnega zakona za leto 1933./34. tako, da se glasi: »Učitelja zakonca, če službujeta v istem kraju, imata pravico samo do enega stanovanja (odnosno ene stanarine) in kuriva za enega učitelja, a učiteljica omožena z neučiteljem nima pravice na stanovanje (odnosno stanarino) in kuriva.«

Po odredbah §§ 23. in 29. v zvezi s prvim odstavkom § 84. zakona o narodnih šolah je v načelu priznana učiteljicam narodnih šol pravica na stanovanje odnosno stanarino. Kot izjema od tega pravila je predvideno v cit. § 30., da učiteljica, ki je poročena z učiteljem v istem kraju nima pravice na posebno stanovanje, nego imata oba zakonca pravico samo na eno stanovanje. Ker je smoter teh predpisov zagotoviti učiteljem stanovanje, je ta izjema v skladu prav s tem smotrom, ker učitelji zakonci, ki žive v istem kraju, razumljivo je, da živijo skupno in da jim nista potrebni dve stanovanji, tako da učiteljica v takem položaju že ima stanovanje, zaradi česar se ji ne more dajati še posebno stanovanje. Druga izjema prej pojasnjenega pravila je vsebovana zopet v § 30., a po tej nima pravice na stanovanje odnosno stanarino učiteljica, ki je poročena z neučiteljem. Za to določbo se predpostavlja prav tako kakor za prvo izjemo, da ima učiteljica stanovanje pri možu, čeprav neučitelju, in da ona niti v takem primeru nima potrebe po posebnem stanovanju. Toda ko taka učiteljica ne živi v istem kraju s svojim možem, tedaj je razumljivo, da ne more z njim stanovati v istem stanovanju, nego da ima v takem primeru potrebo po stanovanju, kakor da ni omožena. V takem primeru je torej stanje stvari istotako kakršno je izzvalo potrebo sprejetja posebnega predpisa o zagotovitvi stanovanja učitelju odnosno učiteljici in zaradi tega tu ne obstoja predpostavka, ki je bila razlog za izjemno predpisovanje odvzemanja pravice do stanovanja učiteljici, poročeni z neučiteljem. In ker stanje stvari ni tako kakršno je bilo vzeto kot predpostavka za predpisovanje in po tem tudi za uporabo izjemnega predpisa, tedaj pomenja, da se ta izjemni predpis ne more niti uporabiti pri takem stanju. Zaradi tega se tu, kjer je primer tak, kakršen je predpostavljen pri predpisovanju splošnega pravila, uporabi to splošno pravilo, po katerem ima tudi učiteljica pravico do stanovanja odnosno stanarino po prvem odstavku § 84. zakona o narodnih šolah. Zaradi tega, dejstvo, da je učiteljica omožena z neučiteljem, ne predstavlja ovire za uživanje te pravice z ozirom na to, ker ona ne živi v istem kraju z možem.

KONFEKCIJA PAULIN ▸ **LJUBLJANA ŠELENBURGOVA ULICA 1** ◂ nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek
Aktivnim **učiteljicam** tudi na ugodno obročno plačilo

Iz tega razloga in na osnovi §§ 12. in 13. zakona o poslovnem redu v državnem svetu in upravnih sodiščih, je splošna seja državnega sveta sprejela sledeči

sklep

o razumevanju § 84. zakona o narodnih šolah spremenjenega s § 30. finančnega zakona za 1933./34. leto:

»Učiteljica, omožena z neučiteljem, ki ne živi s svojim možem v istem kraju, ima pravico, po § 84. zakona o narodnih šolah, spremenjenem s prvo točko § 30. finančnega zakona za 1933./34., na stanovanje odnosno stanarino.«

Ta sklep je obvezen za oddelke državnega sveta po čl. 4. zakona o državnem svetu in upravnem sodišču.

Uvede naj se v knjigo sklepov splošnih sej državnega sveta.

Iz splošne seje državnega sveta z dne 21. decembra 1938., štev. 32.605/38.

Predsednik državnega sveta:
dr. Stevan Sagadin s. r.
Glavni tajnik:
Bogdan Maistorović s. r.

TOLMAČENJE RAZSODBE

Iz razsodbe državnega sveta sledi, da imajo učiteljice, poročene z neučitelji, ki s svojimi možmi ne žive skupno, **pravico na stanovanje oziroma na stanarino.** Razsodba govori zgolj o stanarini, ne omenja pa nikjer kuriva. Že iz same ugotovitve pravice na stanovanje oziroma na stanarino pa logično rezultira tudi pravica na kurivo. **S priznanjem pravice do stanovanja oziroma stanarine je zato državni svet priznal poročenim a od svojih mož ločenim učiteljicam, ki službujejo na vaseh, tudi kurivo.**

Stanarina in kurivo pripadata po razsodbi drž. sveta od dneva, ko je stopila določba § 30. fin. zakona za leto 1933./34. v veljavo, t. j. **od 1. aprila 1933.**

NAVODILA

za vlaganje prošenj za izplačilo stanarine in kuriva.

Zaostanke na stanarini in kurivu so dolžne izplačati:

a) do 31. marca 1937. šolske občine, na katere naj prizadete učiteljice za to dobo naslove prošnje,

b) od 1. aprila 1937. dalje pa banska uprava, ker je bilo s tem dnem na osnovi določbe § 41. fin. zakona za leto 1936./37. prenešeno vzdrževanje narodnih šol z upravnih oziroma šolskih občin na banske uprave.

Šole v mestnih občinah (Ljubljana, Ptuj) pa se vzdržujejo tudi od 1. aprila 1937. dalje iz sredstev mestnega proračuna, zato naj prizadete učiteljice v teh mestih vlagajo tudi za to dobo prošnje na predsedstvo občine.

Vsako prošnjo je podpreti z uradno izjavo, ki potrjuje, da učiteljica ne živi z možem v istem kraju. To potrdilo mora točno vsebovati datum, od katerega zakonca ločeno živita.

Taka potrdila izdaja v mestih predstojništvo policijske uprave, ki ji služi za osnovo odjava oziroma prijava o bivanju, na deželi pa uprava občine. Za to potrdilo je treba zaprositi s pismeno vlogo, kolkovano z 10 din, kolek za 20 din pa je priložiti za rešitev.

Približen tekst prošnje za izplačilo stanarine:

Predmet: N. N., učiteljica v .....
Srez .....; izplačilo stanarine in kuriva.

Takse prosto po § 97. UZ

Krajevnemu šolskemu odboru v .....
(Kraljevski banski upravi v Ljubljani)

Podpisana N. N., učiteljica v ....., srez ....., živim od ..... 193.. ločeno od svojega moža neučitelja. V zvezi s §§ 23., 29. in 84. zakona o narodnih šolah in § 30. fin. zakona za leto 1933./34., prosim na osnovi rešitve obče seje državnega sveta z dne 21. decembra 1938., štev. 32.605/38 (»Službene novine« kraljevine Jugoslavije, štev. 109/XXXV. z dne 16. maja 1939., str. 586), da mi blagovoli naslov od ..... 193.. dalje izplačati stanarino in kurivo, do česar imam za čas ločenega življenja od moža pravico po zakonu.

Svoji prošnji prilagam potrdilo občinske uprave v ..... (uprave policije v .....), iz katerega je razvidno, da živim od ..... 193.. ločeno od moža.

V ..... dne ..... 193..

Priloga: Potrdilo občinske uprave (uprave policije v ..... štev. ..... z dne ..... 193..

N. N.,
učiteljica

Te vloge so po § 97. uradniškega zakona proste vsake takse.

Letna skupščina Učiteljske samopomoči v Ljubljani

(4. junija 1939. v Ljubljani.)

I. Statistika zadružnikov.

Leto 1938. je pričela zadruga z 2614 zadružniki, med letom je vstopilo 72 zadružnikov, skupaj 2687 zadružnikov. V l. 1938. je umrlo 35, izstopilo 5 in izključenih je bilo 7 zadružnikov; odpadek 47 zadružnikov. Zadruga je štela 31. dec. 1938. — **2640 zadružnikov. Prirastek znaša 26 zadružnikov.**

Povprečna umrljivost je v letih 1932., 1933. in 1934. znašala 1 %. V zadnjih letih (1935. do 1938.) se je ta dvignila na 1·33 % (v letu 1937. celo na 1·57 %). Večji odstotek umrljivosti je pripisovati večjemu porastu zadružnikov, nekaj pa slučaju in drugim vzrokom.

II. Zadružno poslovanje.

Zadružno poslovanje v letu 1938. je bilo zadovoljivo. Zaključni račun nam pokaže, da je bil za posmrtnine izplačan znesek **din 457.200·—, 88 zadružnikov** je prejelo brezobrestnih posojil za **din 202.600·—**, vseh članskih plačil je bilo oproščenih **12 zadružnikov** (3 več kot v l. 1937.). V l. 1938. oproščeni novi zadružniki so: Črnko Marija, Jarenina; Hiti Matija, Dob, in Šmajdek Ivan, Ljubljana; umrl od teh ni nobeden. **Stanje od 31. dec. 1938.: podporni sklad din 180.064·75, starostni podporni sklad din 46.144·44.**

Učit. samopomoč je v preteklem letu praznovala **40 letni jubilej** svojega človekoljubnega dela. Prav iz tega vzroka je lanska letna skupščina v Mariboru določila, da naj se v ta spomin daruje nekaj našim socialnim ustanovam, to je Učit. domu v Ljubljani in v Mariboru. Zadružna uprava je po naročilu upravnega odbora US nakazala vsakemu domu **po din 2500·—.** Ob tej priliki so se spomnili naše zadruge in njenega plodonosnega dela »Učit tovariš« ter dnevnika »Jutro« in »Slovenski Narod«.

Zadružna uprava je že v prejšnjem letu zaprosila Mestni pogrebni zavod v Ljubljani za primeren **popust pri pogrebnih računih.** V l. 1938. smo sklenili s tem zavodom pogodbo za **10 % popust** za vse zadružnike v Ljubljani in bližnji okolici. Za prevoze iz podeželja ali v inozemstvo bo izdajal ta zavod še posebne — večje — popuste. Nato smo priobčili v »Učit. tovarišu« od 22. dec. 1938. celotni dogovor, odtise tega pa razposlali s položnicami vsem članom v zgoraj navedenem okolišu.

Položnice smo razposlali vsak mesec vsem zadružnikom. Prav tako smo vsak mesec sporočili s kratko notico v Učit. tovarišu imena vseh umrlih zadružnikov; za vsako četrtletje smo še posebej poslali vsem zadružnikom tiskane lističe z imeni umrlih članov. **V bodoče bomo prilagali vsak mesec položnicam tiskane listke z označbo zneska za nakazilo.**

V letu 1938. se je v februarju vršila redna zakonita **revizija zadružnega poslovanja** po revizorju Zveze slov. zadrug v Ljubljani. Revizijsko poročilo je bilo prečitano že na lanski letni skupščini v Mariboru. Ta skupščina je na mesto odstopivšega člana upravnega odbora tov. Josipa Kobala imenovala novega člana tov. Vojteha Debeljaka.

Dravska finančna direkcija v Ljubljani nam je 25. maja 1938., št. 3133-III, sporočila, da je **zadruga US oproščena od plačevanja družbenega davka za leto 1938.** Upravni odbor je imel 11 rednih sej — od teh 1 skupno z nadzornim odborom — in 1 izredno sejo, 10. aprila 1938. letno skupščino v Mariboru. Nadzorni odbor je pregledal zadružno poslovanje dvakrat, in sicer 5. marca in 18. decembra 1938. Odsek za spremembo pravil je imel 1 sejo, **odsek za prilagoditev zadružnih pravil novemu zakonu o gospodarskih zadrugah** pa 2 seji. Ta zadnji je v septembru in oktobru 1938. pregledal in preosnoval naša zadružna pravila, treba je bilo sklicati izredno skupščino, kakor je določila letna skupščina v Mariboru. Preden je prišlo do tega, je zajelo US in druge človekoljubne ustanove novo razburjenje in nova skrb, o čemer razpravljamo v kratkih obrisih v nastopnem poglavju, podrobneje o vsem tem bo pa na letni skupščini dne 4. junija 1939. poročal tov. Ivan Kocijančič.

Pravilnik o človekoljubnih ustanovah.

Lepi uspehi v stanovsko človekoljubnih ustanovah so napotili nekaj temnih elementov, da so ustanovili **več ustanov z navidezno človekoljubnimi nameni.** Ustanovitelji so s svojimi pomagači hoteli imeti — in največkrat tudi dobili — lepe dobičke na račun zapeljanih članov. Take ustanove niso uspevale, **druga za drugo so prenehale z velikimi nerednostmi in primanjkljaji. — Polom je zasegel** v naših krajih celo na trgovskem sistemu zgrajeno in z matematično rezervo opremljeno zavarovalnico **Feniks v Ljubljani. — Profesionalne zavarovalnice ne simpatizirajo s človekoljubnimi ustanovami,** ki izplačujejo svojim članom posmrtnine, pogrebnine, dote in druge denarne podpore. — K vsem tem vzrokom se je pridružila še želja nekaterih krogov, da naj se **vse človekoljubne ustanove preosnujejo v trgovska podjetja, njih imetje pa centralizira.**

Po vsem tem in še po drugih nam zemljanom nepojmljivih potih je prišlo do **»pravilnika o človekoljubnih ustanovah«.** Ta pravilnik je izdalo trgovsko ministrstvo 6. decembra 1938. Res je, da je prav to ministrstvo pooblastil ministrski svet že v **februarju 1937. z naredbo,** da naj predpiše pravilnik za zavarovalna podjetja in človekoljubne ustanove. **Izdani pravilnik ni prav nič razlikoval dobičkanosnih podjetij od človekoljubnih ustanov, čeprav omenja to razliko jasno in določno že navedena ministrska uredba.**

Ko je bil ta pravilnik še v »osnutku« — v prvi polovici novembra 1938. — je pričela prav **US smotreno skupno akcijo vseh prizadetih človekoljubnih ustanov.** Posveti so bili v ožjih krogih, na odborovih sejah, tov. Iv. Kocijančič je sklical za 27. novembra 1938. v Ljubljano sestanek zastopnikov važnejših človekoljubnih ustanov iz Ljubljane. Na sestanku so zastopniki sestavili **ožji akcijski odbor,** ki naj prepreči, da bi se pravilnik uveljavil in pričel izvajati.

Akcijski odbor je priredil v januarju 1939. en manjši sestanek za učitelje — člane US — v Mariboru, po eno javno zborovanje v Ljubljani, Celju in Mariboru. Na teh zborovanjih so odposlanci iz akcijskega odbora prikazali navzočim nevarnosti, katere jim groze po »pravilniku«, če se bo tako izvajal kakor je bil objavljen. Akcijski odbor je izdal **»spomenico«** v slovenskem in srbohrvaškem jeziku. Dnevno časopisje (Jutro, Slov. Narod, Slovenec, Večernik, Mariborer Zeitung in drugi), strokovni in stanovski listi so pisali o **»ataki« na človekoljubno delo. Posebna deputacija** je obiskala predstavnike oblasti in odličnejše osebnosti (gg. bana, knezoškofa, župana mesta Ljubljane, senatorje, narodne poslance itd.). **Pismeno je obvestil akcijski odbor** — največ po učiteljskih in grafičnih organizacijah — **predstavnike takih ustanov po drugih banovinah** in jih pozival na skupno delo proti pravilniku.

Ko je bila na ta način obveščena skoro vsa Jugoslavija, **se je napotila v februarju 1939. v Beograd deputacija 37 zastopnikov raznih človekoljubnih ustanov.** Ta je bila sprejeta od 4 ministrov, več ministrskih načelnikov, narodnih poslancev. Od ministra za trgovino in industrijo je deputacija dobila zagotovilo, da se predpisani pravilnik ne bo izvajal, za stanovske človekoljubne ustanove bo to ministrstvo sestavilo s sodelovanjem zastopnikov iz raznih takih ustanov nov pravilnik.

Manjša deputacija 5 oseb je bila v Beogradu v mesecu marcu 1939. Ta je z zastopniki ministrstva (načelnik in referent) rešila na treh konferencah vsaj **osnovo za nov pravilnik.** Akcijski odbor je **v začetku maja 1939.** izdelal in odposlal po banski upravi dravske banovine **obširen referat trgovinskemu ministrstvu,** kjer ponovno in temeljito pojasnjuje naše stališče in upravičene zahteve.

Akcijski odbor je storil svojo dolžnost! Čakamo, da tudi višja oblast pokaže dobro voljo in nam da pravilnik, ki bo ustrezal našim zahtevam in potrebam. Stanovsko-človekoljubne ustanove ničesar ne zahtevajo od države, člani teh ustanov so z dosedanjim poslovanjem in njihovimi odbori zadovoljni. **Zato upravičeno pričakujemo, da se nam svoboda ne bo kratila za upravljanje naše zasebne imovine.**

IV. Zadružna pravila.

Zakon o gospodarskih zadrugah iz leta 1937. predpisuje, da se morajo vse zadruge prilagoditi predpisom tega zakona **najkasneje v 2 letih.** Ta zahteva je bila podaljšana **še za 1 leto. Nove zahteve pa stavi človekoljubnim** ustanovam ministrstvo za trgovino in industrijo. **Novi pravilnik bo uveljavljen za one stanovske človekoljubne ustanove, katerih člani določajo na letnih skupščinah višino članskega prispevka in zneske za posmrtnine.** Večina teh ustanov ima že urejena na ta način svoja pravila. **Žal, da Učit. samopomoč ni med njimi!**

Na letošnji skupščini Vam bo predložen osnutek za nova pravila. V bodoče naj bi imela naša zadruga **pravila, ki obsegajo vse bistvene zahteve zakona o gospodarskih zadrugah in poslovnik, ki ureja podrobno članska plačila, posmrtnine, brezobrestna posojila itd.** S to delitvijo sedanjih pravil v dva dela ustrežemo zahtevi trgovinskega ministrstva, da člani US lahko vsako leto dejansko določajo o svojih obveznostih in pravicah. **Poslovnik popravlja, spreminja ali menja lahko vsaka članska skupščina,** v tem ko je sprememba pravil že zdaj vezana na daljši čas, še bolj bo v bodoče, ko bo poleg sklepa

---

Albert Širok:

Obisk pri Vladu Klemenčiču

Nebo se je hudo kremžilo. Pa sem se kljub temu odločil: ne, na Štajersko le ne bom jemal dežnika s seboj! Pohitel sem na postajo, preril sem se skozi sobotno gnečo na peron, stikal sem po natrpanih vagonih za prostorčkom. Ko sem se končno stisnil v kupé, se je vlak že zganil.

Moški so molčali, ženske so govorile. Možje so gledali skozi okno, ženske so kadile, ugibale o politiki, o vojni. »Bo ali je ne bo? Sovražnikov se ne bojimo, ali Bog nas varuj prijateljev!«

Vlak je drvel naprej. Umazana Sava je izginila za hip, pa se je spet prikazala in nas zvesto spremljala na poti. Zdaj zdaj je zavil vlak v sotesko, pognal se je divje med skale in zaseke, da je s truščem preglušil vsak pogovor. V kupeju je bilo temačno, tudi ko se je vlak izvil iz skalovja, je bilo mračno. Nebo je grozilo, po oknu so trkljale redke, debele kaplje.

V Pragerskem sem prestopil. Čisto druga družba: preprosti ljudje, veseli obrazi. Spredaj so prepevali vojaki vesele pesmi. Družba. Prlekov si je pripovedovala svoje anekdote v značilnem narečju. Vsepovsod smeh. Še nebo se je nekje pri Ptuju zjasnilo. Visoko žito v prelepi dolini je veselo vzvalovilo v zlatu večernega sonca.

Široka dolina se je počasi ožala. Vinske gorice, ki so jo obdajale, so prihajale bliže in bliže. In ko so bile že čisto blizu, sem bil na cilju. Velika Nedelja.

Klemenčič me je čakal na postaji, njegove velike naočnike sem videl že od daleč.

»Torej si le prišel!« mi je stiskal roko. Napotila sva se navkreber. Na griču tri velike stavbe: šola, cerkev, samostan, še dve, tri nižje hiše poleg njih — in nič več. Vse drugo naselje je razpršeno po vinskih goricah, ki kot veliki vali valovijo proti severu.

»Tamle zadaj nekje je pa moj vinograd!« je pokazal ponosno, da se mu je obraz kar razlezel v vesel nasmeh. Kako da sem prišel do njega?« je nadaljeval. »Veš, v letih, ko je učiteljska plača bolj zalegla kot danes, sem vlagal v hranilnico. Ko je ta ‚kapital‘ v letih krize zamrznil, sem ga na ta način vnovčil in postal nehote vinogradnik«. In kar ponosen je bil na ta svoj vinograd, kjer mu jeseni največji klopotec v okolici čuva bogastvo žlahtnega sadu.

S smehom sva vstopila v hišo. Predstavil me je svoji ženki, učiteljici, pa tihi hčerki Dani, ki je že cela gospodična, in me odvedel v sprejemnico. Pustil me je za hip samega in se je kmalu vrnil s steklenico vina iz lastnega vinograda. Spoznal sem takoj: to je kapljica, ki segreje, da se še tako molčečemu čudaku jezik razmaje.

Razkazal mi je lepo stanovanje, kjer je dihala vsepovsod sladka udobnost, sedel je za hip h klavirju in zaigral odlomek iz Verdijeve opere ter me peljal nato h knjižni stelaži. Poleg slovenskih, hrvaških in nemških zgodovinskih knjig so bile zbirke naših lirikov, predvsem pa Cankarjeva dela v predvojnih izdajah, od katerih ima nekatera, še z učiteljišča v Gorici. Že takrat je Klemenčič rajši nosil umetniško pentljo in se družil s študentovskimi bohemi, kot pa s solidnimi dijaki. Oboževal je Cankarja in Župančiča ter sodeloval pri dijaškem literarnem listu »Refleksi mladih«. Avstrije ni ljubil. Med vojno je bil slab vojak. Še na fronti se je bolj brigal za liriko kot za varstvo domovine.

»Kaj pa z mojimi zgodovinskimi slikami?« je vprašal, ko sva zopet sedla k mizi in je natočil drugi kozarec.

Ko je izvedel, da je knjiga že natiskana in da izide v nekaj dneh, je dodal: »Pričakujem jo nestrpno. Je pač moja prva knjiga!«

»Sicer si se literarno pa že precej udejstvoval.«

Prižgal si je cigareto, poiskal je pepelnik in je puhnil dim predse.

»Moje literarno delo po obsegu ni veliko. Ljubezensko liriko so mi priobčevali tržaška »Njiva«, »Ženski svet« in »Mladika«. Nekaj let sem pisal potem v ‚Zvonček‘. Ko je pa začel izhajati ‚Naš rod‘ sem se pa tu kar udomačil. Ribičič mi prav rad sprejme, če kaj pošljem.«

»Kako pa si prišel od lirike na nivo zgodovino in pišeš zgodovinske črtice?«

»Zgodovina mi je bila vedno zelo ljuba«, je dejal, ko je izpil požirek vina. »Hotel sem, da bi jo vzljubili tudi moji učenci. Videl sem, kako radi poslušajo pravljice in povesti. Zakaj bi jim tudi zgodovine ne pripovedoval v obliki povesti? Seveda so bile velike težave. Ni veliko dogodkov, zlast ne v slovenski zgodovini, ki bi se dale pripovedovati kar iz zgodovinske knjige. Zgodovinske knjige, kolikor jih imamo Slovenci, pač niso pisane za mladino, preveč frazeologije je v njih. Če povem učencem 4. oddelka, da ‚so prišli Slovenci pod nemško nadoblast‘, jim s tem serviram učen stavek, ki jim ne pomeni dosti več kot nič. Razumeli pa me bodo, če jim improviziram povestico iz tiste dobe. Seveda ne sme biti pri taki povestici niti govora o kaki pesniški svobodi. Čas, kraj, dejanje in tudi okolje mora biti orisano kar se da zgodovinsko točno. Še tako mi lahko kdo očita preveliko samovoljo. Sestava povestic pa zahteva precej truda. Treba je kritično prebirati zgodovino in brskati za primernimi članki v listih, revijah, študirati arhive itd. Prav dobro služi slovenskemu učitelju Grudnova ‚Zgodovina slovenskega naroda‘. Kajpada je to premalo. Nemški priročniki predhitlerjevske dobe so tudi za slovenskega učitelja koristni in

Za Vas in Vašo obitelj kupite najmodernejše blagove najboljših kvalitet, po priznano najnižjih cenah v

MANUFAKTURI NOVAK

Kongresni trg 15 pri Nunski cerkvi

skupščine treba predložiti pravila v predhodno odobrenje revizijski zvezi in trgovinskemu ministrstvu; brez teh odobrenj jih okrožno kot registrsko sodišče ne bo smelo potrditi.

V. Zahvale in priporočila.

Zadružna uprava posveča vso skrb **smotrni agitaciji.** Od te zavisi porast ali padec v članstvu. **Od leta 1934. zadovoljivo narašča število novih zadružnikov.**

V tem delu je imela uprava US več dobrih pospeševateljev. Naši zaupniki in nabiralci novih priglašencev po srezih so v polni meri storili svojo dolžnost. V pretežni večini je njihova zasluga, da se množi od leta do leta število novih zadružnikov. — Učit. tovariš je priobčeval vsa naša poročila, pojasnila, zadružne vesti in tako seznanjal naše člane o vsem potrebnem. — Vodstvo stanovske organizacije JUU — sekcija za dravsko banovino nam je zlasti v boju proti pravilniku o človekoljubnih ustanovah prav uspešno in izdatno pomagalo z nasveti, s sodelovanjem in z osebnim posredovanjem tov. predsednika M. Kumlja. — Člani US ste ravno v tem letu, ko se je odločalo o »biti ali ne biti« naše zadruge, zvesto vztrajali na svojih mestih in s tem dokazali, da se v polni meri zavedate, kaj Vam narekuje stanovska zavest in človekoljubje do svojega bližnjega. Vam, zvesti člani, in vsem našim prijateljem ter pospeševateljem v letu 1938. izreka zadružna uprava prisrčno zahvalo, obenem pa Vas vse vljudno prosi pomoči še za bodočnost!

Izplačane posmrtnine do 31. dec. 1938. so **din 4,575.416'50,** izdana brezobrestna posojila **din 883.298'—; v letu 1939. bomo dosegli v teh posojilih en milijon dinarjev,** kar je za petletno poslovanje gotovo lep uspeh. Vseh plačil imamo zdaj **oproščenih 12 zadružnikov,** v kratkem bo upravni odbor oprostil par novih starejših zadružnikov. Znesek za posmrtnino — **din 13.000'— in še čez** — je v teh časih lepa pomoč za dediče umrlega zadružnika.

To so s številkami dokazana dejstva, ki govore dovolj jasno in brez pretiravanja o velikih ugodnostih zadružnih članov. Vsak razsoden tovariš(-ica), ki še ni član US, naj sam pazno prečita to poročilo. Prepričan sem, da se bo takoj oglasil za sprejem v US.

Iv. Kocijančič.

Veletrgovina Manufakture Novak nudi cenj. čitateljem ugoden nakup vsega kar potrebujete za Vaš dom tudi proti odplačilu v mesečnih obrokih po strogo solidnih cenah.

Zunanjim odjemalcem pošljemo na zahtevo vzorce!

Turneja Učiteljskega pevskega zbora „Emil Adamič" po Bosni in Dalmaciji

(Dalje.)

Drugo jutro je dobro razpoloženo članstvo zasedlo dva vagona, katera jim je stavil na razpolago za vso pot po Bosni in Dalmaciji načelnik postaje v Slavonskem Brodu. Zavili smo preko Save v Bosno ter se po krajih, ki sličijo Sloveniji, pripeljali v Zenico. Mogočen pogled je bil na dim mnogih tovarniških dimnikov tega kraja že od daleč. V Zenici je rudokop, železarna in livarna »Jugočelik«, kateri načeluje Slovenec gospod ravnatelj ing. Ferdinand Šinkovec. V teh tovarnah dela nad 6000 delavcev, med njimi skoro 300 naših rojakov.

Na postaji je sprejela naše pevce rudniška godba, sreski načelnik, šolski nadzornik, učiteljstvo in mnogo drugega občinstva. Ko so se pevci razvrstili pred vagoni, jih je pozdravila predsednica učiteljskega sreskega društva tovarišica Dragomira Lekijeva z zelo toplimi besedami. Med drugim je omenila pesem kot najprirodnejšo vez med srci, ki je tem večjega pomena med stanovskimi tovariši. Prosila je članstvo UPZ, da ponese vsemu slovenskemu učiteljstvu v njenem imenu najlepše pozdrave in zaželela zboru na nadaljnji poti najlepših uspehov, na katere bodo ponosni tudi oni sami, kajti uspehi zbora so tudi njihovi uspehi — uspehi vsega našega učiteljstva. S kratkimi in jedrnatimi besedami se je zahvalil tovarišici član zbora tovariš Žitnik Maks, ki je med drugim omenil, da jim prinaša pozdrave slovenskega učiteljstva.

Naši pevci so se po zaslugi učiteljstva v Zenici in ing. g. Šinkovca počutili prav po domače. Za prehrano jim je bilo preskrbljeno v Rudarskem domu, za prenočišče pevk pri tamošnjem učiteljstvu, naših rojakih, v Rudarskem domu, dočim po člani moškega zbora prav dobro spali v dekliški ljudski šoli. S svojim prihodom smo po domačinih obujali spomine na triumfalen nastop Trboveljskih slavčkov v Zenici, povsod so se na te naše male pevce spominjali z največjim spoštovanjem in veseljem. Ker je gospod ravnatelj ing. Šinkovec s svojo vplivnostjo imel največ zaslug na tem, da smo se počutili prav po domače, ga je obiskala deputacija pod vodstvom vodje turneje tov. Vinka Rupnika ter se mu zahvalila za vso pomoč. Gospod ravnatelj je bil nad pozornostjo vidno vzradoščen in izjavil, da je storil vse le iz svoje dolžnosti.

V ozki in dolgi dvorani lepega Rudarskega doma je zvečer nastopil naš zbor pred številnim poslušalstvom. Nastopu je prisostvoval gospod ravnatelj ing. F. Šinkovec s svojo gospo soprogo in številnimi inženirji, sreski načelnik, šolski nadzornik, učiteljstvo ljudskih in meščanske šole, Slovenci in mnogo drugega občinstva. V dolgi, a nizki dvorani je številen zbor zvenel, kakor mogočne orgle, ki so s svojimi akordi prikazovale lepoto naše pesmi, Slovencem pa obujali spomine na rodne kraje. Med odmorom je naš rojak iz Idrije izročil dirigentu v imenu emigrantov lep šopek nageljnov. Nekatere pesmi je moral zbor ponoviti.

Po večerji, ki se je vršila v istem domu, je bil v dvorani družabni večer, katerega se je udeležil sam ravnatelj gospod ing. Šinkovec ter prijatelji lepe pesmi. Ob prijetni pesmi in zabavi so se navezali marsikateri novi stiki, izmenjale marsikatere lepe misli ter obudili marsikateri spomini na slovenske kraje.

Drugi dan, 10. maja zjutraj, so si naši pevci in pevke ogledali do odhoda vlaka mogočno železarno in električno centralo, toda le žal, da je za podroben razgled primanjkovalo časa in je le prehitro prišel čas slovesa. Na postajo je prišlo učiteljstvo, naši rojaki in drugo prebivalstvo; od naših pevcev sta se prišla poslovit tudi gospod sreski načelnik in šolski nadzornik. Med pozdravljanjem je potegnil vlak naš zbor proti Sarajevu.

Prijetna vožnja, polna zanimivosti, ki jo nudi prehod zapada v orient, je ob pogledu na obširne gozdove in brzice reke Bosne kaj hitro potekla in že smo se ustavili v srcu lepe Bosne, v Sarajevu. Mimogrede moramo omeniti rudnik Kakanj. Nesreča, ki se je pred leti zgodila v tem rudniku in katera je zahtevala veliko število človeških žrtev, je dala skladatelju Ivanu Matetiću pobudo za delo »Ćaće moj . . .« Delo, polno bolestnih vzdihov in krikov, je imel naš zbor na svojem koncertnem programu.

Na sarajevskem kolodvoru je naše pevce pričakovalo učiteljstvo s predsednikom sekcije JUU za drinsko banovino, tov. St. Bilčarjem na čelu in naši rojaki — Slovenci. Tovariš Kastratović Bogdan, predsednik sreskega društva za Sarajevo, je pozdravil naš zbor z zanositim govorom. Pozdravil je pevce kot kulturne propagatorje učiteljskega stanu in kot nacionalne borce, ki varujejo našo severno mejo. Končno jim je zaželel, da bi odnesli iz zgodovinskega mesta, kjer je počil prvi strel za našo svobodo, najlepše spomine.

Članstvo učiteljskega pevskega zbora je pozdravil tudi predsednik Slovenskega kluba, g. Aleksander Ravnikar. V govoru, polnim globoke ljubezni do naše zemlje, je izpovedal, da Serajlije ljubijo Slovence kot dobre in poštene državljane, in da se prav zato Slovenci počutijo v Sarajevu prav domače.

Ko se je za oba pozdrava zahvalil član zbora tov. Radovan Gobec, spominjajoč se pri tem padlih borcev za našo svobodo, se je zbor pod vodstvom ljubeznivih tovarišev in rojakov podal h kosilu in na prenočišča. Pevci in pevke so pozabili na utrujenost in se kaj kmalu razlezli po lepih ulicah in nadvse zanimivi čaršiji. Res je, kar smo slišali od nekega tovariša, da tujci ne iščejo več orienta v Turčiji sami, temveč v naši Bosni in Hercegovini. V Turčiji je roka velikega reformatorja Ata Türka posegla v tisočletne življenjske tradicije in odpravila marsikaj od tega, kar čitamo v pravljicah »Tisoč in ena noč,« dočim teče življenje v Bosni in Hercegovini mirno brez sprememb svojo pot naprej. Skrivnostne bule z zakritimi obrazi, zamrežena okna na haremih, ženska brezpravnost, fesi in turbani, ki so v pravi Turčiji že skoro popolnoma zginili, itd., so zanimivosti orienta, ki jih v domovini muslimanstva skoro ne najdemo več.

Poleg Begove džamije, židovske sinagoge, čaršije, muzejev, Ilidža, mestne hiše in drugih zanimivosti, si je članstvo zbora ogledalo tudi Učiteljski dom. Je to krasna in velika stavba, v kateri imata prostore sekcija in sresko društvo; v zgornjih nadstropjih so privatna stanovanja, v pritličju velik lokal, primeren za gostilniško obrt. V tem lokalu se vršijo običajno učiteljska zborovanja in skupščine.

V Učiteljskem domu je sprejel pevce domačin, tov. Stevo Bilčar. V prijetni čitalnici sekcije je pogostil pevce s črno kavo in cigaretami, potem pa jim je razkazal posamezne prostore, ki so veliki, prostorni, svetli in zračni. Na prenočišču tega doma je spalo nekaj naših tovarišic.

Medtem ko so si pevci in pevke ogledovale mesto in njegove znamenitosti, se je deputacija, obstoječa iz zastopnikov učiteljstva, Slovenskega kluba in UPZ pod vodstvom tov. Kastratovića poklonila komandantu armije g. Iliću, bivšemu divizionarju v Ljubljani, komandantu mesta in županu g. Zlataru. Na banski upravi je sprejel deputacijo mesto odsotnega pomočnika bana načelnik prosvetnega oddelka, ki je izrazil svoje veselje nad obiskom zbora, znanega po naši lepi in širni domovini.

V Sarajevu smo že lahko čitali v časopisih pohvalne kritike o našem koncertu v Zenici in o zanimanju za ta koncert. Nič manjše pa ni bilo zanimanje za naš nastop v Sarajevu, posebno med našimi rojaki. Zvečer, 11. maja, je naš zbor nastopil pred dobro zasedeno dvorano narodnega gledališča. Koncertu so prisostvovali poleg velikega števila učiteljstva, Slovencev in drugih domačinov tudi zastopnik bana, načelnik prosvetnega oddelka, zastopnika komandanta armije in komandanta mesta, zastopnik župana in drugi. Naši pevci in pevke so bili za nastop dobro razpoloženi, zato so bili deležni mnogih dolgotrajnih aplavzov. V času odmora je predsednik sekcije tov. Stevo Bilčar skupno s predsednikom Slovenskega kluba g. A. Ravnikarjem poklonil dirigentu prof. P. Šivicu krasen venec. Kakor v vseh drugih krajih, so tudi v Sarajevu vžgale Bosanske pesmi, Papandopulov »Kolo« in Adamičev »Potrkan ples«.

12. maja je Učiteljski pevski zbor po prisrčnem slovesu odpotoval naprej v Mostar. Pot med Sarajevom in Mostarjem je najlepši in najromantičnejši del vožnje po Bosni in Hercegovini. Mogočen vzpon ozkotirne železnice na Ivanj planino, njen strm padec v kotlino Neretve, brezštevilni predori in za temi menjajoči se razgledi imajo v potnikih velike občudovalce. Vsa okna so polna glav in fotografskih očes, med njimi tudi našega zbora. (Nadaljevanje)

Velika zaloga **ur in zlatnine** tudi na obročno odplačevanje brez povišanja cen **M. ILGERJEV sin, urar in juvelir**

MARIBOR, Gosposka ulica 15.

Zahtevajte brezplačen cenik!

Darovalci za Prešernovo rojstno hišo v Vrbi

Za odprtje Prešernove rojstne hiše v Vrbi 21. maja 1939. je kraljevska banska uprava izdala te dni poseben seznam darovalcev, ki so kaj prispevali za odkup in ureditev te hiše, po podatkih odbora za odkup Prešernove rojstne hiše.

V tabelah so razvrščene po okrajih vse ljudske šole, nato pa meščanske, srednje, učiteljske in tiste strokovne šole, ki so se akcije udeležile. Pri nekaterih šolah so sicer rubrike tudi prazne, večinoma so to šole v revnejših krajih, nekatere šole — kot n. pr. ljubljanska vadnica — so pa poslale skupaj s kako drugo šolo(n. pr. učiteljsko). Zato pa kažejo številke pri drugih šolah veliko vnemo učiteljstva in mladine. Največji znesek 4589 dinarjev je dosegla bežigrajska gimnazija v Ljubljani, ki pa ima tudi največ dijakov (1417). Sorazmerno s številom dijaštva je pa največ žrtvovala škofijska gimnazija v Št. Vidu, kjer pride na vsakega dijaka prispevek din 4,26; seveda so mnogo dodali profesorji. Zanimivo je, da se med ljudskim šolami v vsakem okraju najde kakšna praznina, edino okraj Šmarje pri Jelšah, ki je znan kot pasiven okraj brez industrije in brez pripravnih prometnih zvez, se je odzval z vsemi svojimi šolami. Med ljudskimi šolami je dosegla višek Ljubljana z vsoto 6648 dinarjev.

Ljudske šole so zbrale din 92.684'75, meščanske din 15.613'25, srednje din 32.727'50, učiteljske din 2545'50, strokovne din 5476'— in univerza din 2948'—. Naša mladina je torej prispevala skoro tri četrtine vseh stroškov, to je **151.995 dinarjev.** Zato bo za vso našo kulturno zgodovino ostalo dejstvo: Prešernovo **rojstno hišo je odkupila naša slovenska šolska mladina.** S tem je dokazala živo slovensko zavednost in zaeno zavest, kaka sreča je za naš narod, da imamo s Srbi in Hrvati skupno narodno državo.

Nato so našteti ostali darovalci, ki so skupno prispevali 63.390 dinarjev. Med njimi je mnogo organizacij in podjetij, večina pa seveda zasebnikov iz raznih krajev Slovenije in države, pa tudi iz Prage, Pariza, Amerike itd. Trbov. družba je prispevala 10.000 din, senat kr. Jugoslavije in mestno poglavarstvo Ljubljane 5000 din. Večje vsote so darovale tudi mestne občine Celje, Maribor in Jesenice. Darovalcev, ki so dali 500 din ali več, je skupaj 28.

Na koncu brošure je še seznam darov v blagu. Za popravo in ureditev hiše je bilo treba mnogo materiala in starinskega pohištva. Na zunanji steni je vzidana velika spominska plošča, ki je narejena po načrtih Plečnikove šole in so jo poklonili dediči pokojnega Alojzija Vodnika. Ljubljanska Mladika je izdelala po vzorcih iz narodnega muzeja vso posteljnino za posteljo in zibko pod vodstvom Kristine Hafnerjeve in Jožice Likozarjeve. Izdelki so bili že razstavljeni v Ljubljani. Kovačičeva tovarna na Viču je izdelala starinsko peč, ki že zdaj vzbuja pozornost obiskovalcev. Kolikor je bilo mogoče, je gosp. župnik Finžgar zbral opravo, ki je bila last Prešerna in njegovega doma. Pa tudi faksimile njegovih poezij je odstopila ga. Prepeluhova. Narodni muzej, g. Zadnikar in dr. Steska so odstopili značilen denar iz Prešernove dobe. Še mnogo je drugih zanimivosti, ki jih bo hranila Prešernova hiša.

Ta izkaz darov bo vekovita živa priča o slovenski zavednosti sedanjega našega rodu in tudi tistih naših rojakov, ki živijo izven ožje svoje domovine.

Prešernova rojstna hiša pa, ki je zadobila svoje prvotno lice lepega kmečkega doma na zunaj in znotraj, naj bi bila vsem, ki jo bodo obiskali, topla pobuda za spoštovanje naše pristne slovenskosti, naj oživi v vseh smisel za žrtve v prid kulturnega napredka našega naroda, obenem tudi odpor zoper tujstvo, ki mnogokje izpodriva lepote naše pristnosti in prvotnosti.

Tujcu bodi lepo ohranjena Prešernova rojstna hiša stvaren dokaz, **da smo, da živimo in da se sebe zavedamo.**

Zato gre priznanje zavedni slovenski mladini in zasebnikom, ki so prispevali pri tej odlično narodni zbirki, posebno pa še tistim gg. profesorjem in učiteljem, ki so razumeli velik pomen te akcije in so z zgledom in živo besedo dali vzpodbudo mladini, da je tako prepričevalno pokazala ljubezen do svojega naroda in počastila največjega slovenskega moža — **Prešerna.**

Šolski radio

—r XXXI. **Torek, 30. maja:** Škofja Loka v preteklosti. (Kulturno zgodovinski pregled.) Pripoveduje g. Janko Sicherl z učenci ljudske šole. Snov: Položaj in srednjeveški značaj mesta, šolstvo, gospodarstvo brižinskih škofov, grb, loški grad, stari grad, cerkve in samostan, protestantovska doba, škofjeloški pasijon, obrt, cehi, nadloge, turški naval, kuga, lakota, potres, požari itd. II.—III.

—r **V juniju** bo tedensko le ena šolska radio ura, in sicer: vsak torek, zaradi skrčenega urnika radio oddajne postaje.

—r **V kmetijskem radiu** bo v ponedeljek, 29. maja, predaval g. dr. Šimen Žibert: Zatiranje vraničnega in šumečega prisada.

---

poučni. Samo slepo kopirati se ne sme, temveč prireja naj se vse v tem smislu, da bo primerno tudi za našo deco, ki jo moramo vzgajati v narodnem duhu.«

»Na misel, pisati to zgodovinsko čitanko si prišel torej sam, brez tujih pobud?«

»Tega ne trdim. Živim v štajerskem kulturnem krogu, v območju Pedagoške centrale. Mnogo se družim z Vrancem in Žerjavom. Posebno prijatelj Žerjav mi je dal veliko pobud, da sem se poglobil v to snov. Njegov ‚Sodobni zgodovinski pouk', ki je izšel lani pri Slovenski šolski matici, naj bi slovenski učitelj večkrat prebiral. Jaz sem mu za knjigo iz srca hvaležen.«

»Ali bi mi še kaj povedal o svojih zgodovinskih črticah?« sem ga vprašal, ko mi je natočil novega vina.

»Nič več, le to bi še pripomnil, da sem hotel pokazati s to knjigo le na nekaterih primerih, kako obdelujemo posamezne dobe iz slovenske zgodovine. Upam, da bodo prebirali radi knjigo vsi, tudi starši naših otrok, namenjena pa je knjiga predvsem učencem 4. in 5. oddelka ljudske šole. Zbirko lahko vsak učitelj še sam razširi, če ga veseli. Za višje razrede pa naj bi se na sličen način obravnavala poleg slovenske še hrvaška in srbska ter splošna zgodovina.«

Zazvonilo je avemarijo. Stopil sem k oknu. Mrak je s plaho roko brisal obrise gričev v daljavi. Viničarije na vinskih goricah si bolj slutil še kot videl.

Gospa je prinesla luč:

»Vidva pa kar v temi!« se je zasmejala.

Zunaj so se začuli koraki. Pritajen šepet. Naenkrat je zadonela pod oknom mehka pesem tamburic. Z gospo sta se spogledala.

»Zdaj razumem, zakaj so vpraševali davi, ali bo jutri res tvoj god!« je dejala z nasmehom.

Tamburaški zbor je zaigral novo pesem Klemenčič je stopil v klet in pogostil fante z vinom. Ko se je vrnil, je zazvenela nova pesem in močni streli so zadoneli v noč.

»Glej, glej, prava vaška svečanost!« sem se začudil.

Klemenčič je zardel:

»Včasih napravim temu ali onemu kako malo uslugo. Hvaležni so. Ljudje so revni, a dobri.«

Zdaj je vstopila mala deklica. Čestitala mu je za god in mu izročila majhen dar. Ko je odvil papir, se je prikazal zavitek cenenih cigaret.

Zahvalil se je, pobožal jo je po mehkih laseh in ji nasul prgišče piškotov. Ko je vsa srečna odhajala, je še dodal:

»To je moja najboljša učenka!«

Zunaj je utihnila zadnja pesem, poslednji streli so odjeknili v noč. Midva pa sva se še dolgo pogovarjala. Pripovedoval je o svojih predavanjih, o delu pri učiteljskem pokretu, o svojih literarnih načrtih, o vsem mogočem.

»O meni menijo to in ono, ali rečem ti da v teh nemirnih časih, ki jih čutimo tu gori na meji močneje kot kje drugje, me grabi, da bi napisal cikel pravih nacionalnih pesmi. Napisal bi jih s krvjo in bi morale vžgati!«

Kadila sva. Soba je bila že vsa v dimu. Odprl je okno. Zunaj je tiho dihala topla majska noč. Nikjer glasu, nikjer luči. Le nebo je lesketalo kot mogočen glogov grm samega cvetja.

Udeležencem proslave 70 letnice v Ptuju

Priprave za proslavitev 70-letnice se bližajo koncu in 10. junij bo naenkrat potrkal na vse nas, ki smo prevzeli nje izvedbo. Da bo pa naše delo lažje in pravočasno in ga v nekaterih stvareh sploh moremo izvesti, opozarjamo vsa društva in posameznike:

1. Obmejna društva, ki so bila vabljena, da z nami ob tej priliki zborujejo, pa se še niso o tem kakor koli izjavila, naj to takoj store. Ako se udeleže, naj ne pozabijo pravočasno tudi prijaviti vsaj približno število udeležencev ter reflektantov za prenočišče, obed in skupni izlet. Pa tudi ona društva, ki se naše proslave udeleže le po zastopstvih, naj enako store. Ker bodo nekatera društva organizirala svoj prihod z avtobusi, naj nam tudi to prijavijo. Zakaj? Po zborovanju bomo takoj po obedu organizirali skupen družabni izlet v Haloze, v 10 km oddaljeno zatišje Dobravo, kamor bi si razen drugih še kar njihove avtobuse najeli za vožnjo tja in nazaj. Vožnja za posameznika bo stala največ 5 din, kar je zelo minimalno za obe smeri. Pri tem izletu nas vodi pred vsem želja, da se ga kolikor mogoče večina udeleži.

2. Društva in zastopstva naj po svojih tajnikih pripravijo sezname za udeležence.

3. Prenočišče oskrbimo pa 15 din, obede pa po 8, 10 in 12 din. Saj par dni pred 10. junijem se nam naj prijavijo oni, ki bi reflektirali za prenočišče in obed.

4. Čemu bi se po naši navadi razpršili na vse strani? Zakaj ne bi tudi mi enkrat preživeli par prijetnih uric v tovariški domačnosti in sproščenosti? Tako smo že postali nekam čmerikavi in mrzli, da se po zborovanjih kar razgubimo, in zato bi ne bilo prav, da bi tudi tokrat tako bilo. Kakor bo naš pohod skozi mesto in dopoldansko zborovanje resno v svoji zgodovinski, stanovski in nacionalni manifestaciji, tako naj ima popoldanski izlet radosten poudarek, da smo že 70 let to, kar smo, in da se tega prav zato tudi iskreno veselimo! — Glavno je zaenkrat le, da vkup pridemo, drugo bomo že mi preskrbeli. Zato nam pa še danes tovarišica in tovariš prijavi tudi svojo udeležbo za izlet, ker le tako bomo lahko v vaše zadovoljstvo vse potrebno ukrenili. Avtobusi bodo vozili k vsem vlakom, zveza z njim — prihod in odhod — pa je tako ugodna na vse strani, da naravnost izziva k udeležbi.

5. Naj bi tako bilo kakor v Zagrebu, ko je neka mlada tovarišica skozi solze priznala: »Sada znam, šta je staleška svjest...!«

Zupančič Drago, preds. **And. Debenak**, taj.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

Vabila

= JUU SRESKO DRUŠTVO CELJE bo zborovalo v soboto, dne 3. junija, s pričetkom ob pol 9. uri dopoldne na I. mestni ljudski šoli v Celju z naslednjim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. gdč. Mare Samsove o »Vplivih socialnih razmer na otroka«. 4. Poročilo tov. Ivana Lovšeta o Učiteljskem domu v Mariboru. 5. Predlogi (za skupščino) in slučajnosti. — Zaradi neugodnih zvez in stroškov je število prijav za zborovanje 10. junija v Ptuju premajhno. Vendar se bo del članstva udeležil tudi tega zborovanja! — Društvena knjižnica čaka na vrnitev izposojenih knjig. — K polnoštevilni udeležbi na zaključnem zborovanju iskreno vabi — **uprava.**

= JUU SRESKO DRUŠTVO UČITELJSKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA prosi tovariše(-ice), 1. da sporočite do 1. junija t. l., kdo se udeleži skupnega zborovanja v Ptuju; 2. da do 1. junija sporočite število učencev, ki se bodo udeležili Mladinskega dneva v Murski Soboti, in izpolnite pole, ki jih prejmete te dneve od prireditvenega odbora. Sklenil smo tudi, da prinese vsaka šola nekaj cvetja, da okrasimo spomenik prekmurskih književnikov in grob legionarjev. Ne pozabite tudi zastavic in napisov šol. Naučite pesmi »Marširala« in »Hej Slovani«. **Odbor.**

= JUU SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA - OKOLICA, vzhodni del, zboruje v soboto, 3. junija 1939., ob 9. uri v ljudski šoli na Vrhniki. Dnevni red: 1. Stanovske zadeve. 2. Predavanje tov. R. Žnidaršiča: Morala v številkah. 3. Predlogi za banovinsko in glavno skupščino. 4. Volitev delegatov za banov. in glavno skupščino. 5. Slučajnosti. — **Odbor.**

= JUU — SRESKO UČIT. DRUŠTVO MARIBOR LEVI BREG bo zborovalo v soboto, 3. junija t. l., ob 9. uri dopoldne v Mariboru v Narodnem domu, da bomo do 10. ure, ko bo uradna konferenca, obravnavali **najaktualnejše organizačne zadeve.** Do 1. junija t. l. predložite društvenemu predsedniku pismene **predloge za banovinsko skupščino,** učiteljski zbori — zamudniki pa še neizpolnjene anketne in vprašalne pole! Že ob pol 9. uri naj pridejo na kratko sejo člani upravnega in nadzornega odbora! Članarinski dolžniki — upravno leto se bliža koncu — naredite še vi konec nadaljnjemu dolgovanju!

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LITIJA je hospitiralo na ogledni šoli v Ljubljani dne 1. aprila. Vseh udeležencev članov našega društva je bilo 30. Hospitirali smo v 1., 3. in 4. razredu. Po končani hospitaciji smo imeli konferenco, na kateri je pedagoški vodja g. Kobilica podal nekaj smernic za sodobni pouk. S hospitacijo smo bili na splošno zadovoljni, le žal, da nima ogledna šola več prostega časa za hospitacije na razpolago. **Odbor.**

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ORMOŽ je zborovalo v soboto, 6. maja, na prijazni Kapeli. Ni nas bilo mnogo, a vendar prišli smo vsi z zavestjo, da prihajamo na našo Kapelo, da jo spoznamo, da se zazremo tja nekam, preko Mure, zgubljajoče se med vrbjem in akacijami.

Da, prišli smo, da smo zaslutili utrip našega življa tu na meji, na naši meji, ki jo tako malo, tako bore malo poznamo. In Kapela nas je sprejela sončna in bela. Topoli so šumeli v vetru, v nižini — tam v ravnini smo zrli na Mursko Soboto, mežikala nam je Tišina, proti severu nas je pozdravljalo Goričko Prekmurje. Tam za Radgono smo zaslutili mejo. Misli obstanejo. Meja!

In v goricah?

V mlado bukovje se je skril Sv. Jurij na Ščavnici, Sv. Duh je zrl zvedavo nanj — in Sv. Anton — Negova, Marija Snežna. Sama lepota — božja lepota naše slovenske zemlje. Pa smo se vprašali: »Kje ste, vi vsi, da bi zajeli s polnim prgiščem v to lepoto? Pridite in zemlja vas ne bo razočarala, pridite in to ljudstvo tu na meji vas bo sprejelo, ker bo vedelo, da za njim je — domovina!«

»Pridite, kadar koli — morda takrat ko trsje brsti, sonce Vas bo grelo — morda takrat ko grozdje zori — klopotci Vam bodo peli pozdrav!«

Zborovali smo v šoli. Reševali smo razne dopise in stavili razne predloge.

Po zborovanju smo si ogledali banovinsko trsnico, katero so nam razkazali in pokazali način cepljenja. Popoldne smo si ogledali popolni obrat zdravilišča Slatina Radenci. Za naklonjenost in uslužnost uprave se na tem mestu najlepše zahvaljujemo.

Šli smo tudi do Mure, si ogledali gradnjo novega mostu čez kalno Muro.

Plavajoči mlini so nam oživeli iz Kojčevih »Odmevov«.

Hitro, prehitro je minil čas.

Lj. Belšak, preds. **Knafelc Alojzij**, taj.

Nesporazum!

Gospod urednik!

V 40. številki »Učiteljskega tovariša« ste priobčili »Izjavo« predsednika JUU — sekcije za dravsko banovino — gosp. Metoda Kumlja, ki naj bi bila odgovor na moj članek »Še o slovenskem učitelju«, katerega je objavila mariborska »Edinost« z dne 13. maja. Predsednik g. Kumelj mi zameri, da je moj članek vseboval pasus, ki je zaradi okrnitve izzvenel drugače, kakor sem jaz hotel. Izjavljam, da bi v primeru, če bi moj članek bil natisnjen v celoti, če bi torej ne izpadel pasus, ki je v članku pobeljen, do omenjene »Izjave« g. Kumlja ne moglo priti. Kajti resnica je, da sem se v omenjenem članku zavzemal za enotno in tesno povezano organizacijo slovenskega učiteljstva. Moja sodba o nujnosti enotne organizacije slovenskega učiteljstva ni izkrivljena, četudi zaradi ovir, ki so mi bile vržene na pot mojega učiteljevanja, jaz sam že nekaj časa nisem član nobene učiteljske organizacije. Vzlic temu pa sem se vedno boril za dosego vseh tistih idealov, ki so življenjsko gibalo večine v JUU organiziranega slovenskega učiteljstva. Da je to resnica, vedo vsi tisti slovenski učitelji, ki so kdaj koli čitali moje članke v »Učiteljskem tovarišu«, ve pa tudi uredništvo »Učiteljskega tovariša«, ki je še pred tedni ponatiskovalo konstruktivne odstavke iz mojih člankov, objavljenih v »Edinosti«. Krivično bi torej bilo, če bi me zaradi nesporazuma, ki ga je proti moji volji zakrivila okrnitev mojega članka v »Edinosti« z dne 13. maja, smatrali za neprijatelja organizacije JUU ali gosp. Kumlja vsi tisti slovenski učitelji, ki so čitali »Izjavo« g. Kumlja. Če bi se uredništvo »Učiteljskega tovariša« odločilo in v celoti ponatisnilo moj članek »Še o slovenskem učitelju« ter naznačilo mesto, ki je v članku pobeljeno, sem prepričan, da bi stanovsko zavedno in z iskrenimi nameni v JUU organizirano slovensko učiteljstvo lahko samo ugotovilo, da je moj članek izraz vseh tistih teženj, za katere se i ono bori.

Prosim Vas, objavite to moje pismo v »Učiteljskem tovarišu«.

Z odličnim spoštovanjem

Lojze Zupanc

Stara cerkev pri Kočevju, 22. maja 1939.

Splošne vesti

DOPUSTI ZA ZBOROVANJA

Ministrstvo prosvete je pod III., štev. 28.195, od 17. maja 1939. izdalo sledečo odredbo:

Tekom enega šolskega leta se smejo poslužiti dopusta zaradi posečanja sreskih učiteljskih zborovanj:

1. učitelji(-ce) in otroške vrtnarice, člani JUU in predsedniki sreskih učiteljskih društev za predsedniške konference po čl. 36 e pravil JUU do 10 dni, in to po en dan mesečno v srezih, kjer so terenske razmere povoljne, a po dva do tri dni, kjer to ni slučaj. Število uporabljenih dni v šolskem letu ne sme presegati števila 10;

2. predsedniki banovinskih sekcij največ 20 dni;

3. predsednik glavnega odbora (podpredsednik) največ 30 dni;

4. referenti (predavatelji o šolskih in prosvetnih vprašanjih) in člani glavnega odbora največ 15 dni.

Odbori sreskih učiteljskih društev so dolžni 3 dni prej prijaviti upravni oblasti prireditev zborovanja in dnevni red.

Odbori društev na področju uprave mesta Beograda javijo dnevni red in poročilo o dnevu prirejene skupščine ministrstvu prosvete.

Dopusti se prijavljajo prvemu neposrednemu starešini. Ti dopusti se ne zabeležujejo v Službenski list.

S tem se zamenja odredba On br. 61.731 z dne 30. septembra 1937.

Beograd, 17. maja 1939.

Minister prosvete:
S. Ćirić s. r.

VAŽNA ODREDBA MINISTRSTVA PROSVETE

Na prošnjo Jugoslovenskega učiteljskega udruženja v Beogradu je izdalo ministrstvo prosvete pod III., štev. 28.194, dne 17. maja 1939. poseben odlok, s katerim dovoljuje slušateljem višje pedagoške šole v Beogradu, da smejo biti člani sreskih učiteljskih društev v Beogradu. S tem je preklican odlok ministrstva prosvote III., štev 25.006/38, po katerem to članstvo slušateljem višje pedagoške šole ni bilo dovoljeno.

SEJA OŽJEGA ODBORA UČITELJEV KMEČKO NADALJEVALNIH ŠOL

je bila 23. maja ob 10. uri v prostorih Učiteljske tiskarne. Ožji odbor je predvsem obravnaval Zbornik kmečko nadaljevalnih šol, občestvo in strokovne učiteljske tečaje za kmetijstvo.

Občestvo je bilo zaradi tehničnih ovir, ki so bile izven odbora, preloženo na mesec november. Tovariši, ki so se obvezali, da bodo prispevali za Zbornik, naj svoje razprave pošljejo tovarišu predsedniku Gosaku na Teharje ali pa pojasnijo, zakaj doslej še niso ustregli vabilu. Oni, kateri potrebujejo še strokovno literaturo, naj pišejo tov. Grčarju na Barje, da jim pošlje potrebne knjige.

Priročna knjižnica kmečke mladine bo z »Govedorejo«, ki jo bo založil odbor, izpopolnjena. Knjižica bo dober pripomoček tudi učiteljstvu pri kmetijskem pouku.

Tovariši, ki bi se udeležili strokovnega kmetijskega tečaja, naj pošljejo poročilo Kmečko nadaljevalni šoli na Teharje pri Celju. Odbor potrebuje zaradi statistike seznam in število vseh onih, ki se nameravajo udeležiti takih tečajev. Seznam bo služil v podkrepitev prošnje. **Odbor.**

OBČNI ZBOR PEDAGOŠKE CENTRALE V MARIBORU

V nedeljo 4. junija ima Pedagoška centrala v Mariboru svoj občni zbor v dvorani državne učiteljske šole. Začetek ob 10. uri. — Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi načelno predavanje o učnih načrtih. **Odbor.**

— **Za polemiko** »Ali je učiteljstvu potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva« smo prejeli več člankov, ki jih priobčimo v prihodnjih številkah »Učiteljskega tovariša«.

Naša gospodarska organizacija

ZADRUŽNIKOM UČIT. SAMOPOMOČI V LJUBLJANI

V maju 1939. so umrli:

491. Pečovnik Amalija — Ljubljana,
492. Luschin Elza — Ljubljana,
493. Kajnik Valentin — Ptuj,
494. Bitenc Vlasta — Ptuj.

Članski prispevek znaša:

za samske zadružnike	21 din
za dva člana	41 „
za tri člane	61 „

V aprilu 1939. je umrlo 6 zadružnikov. Kdor ni še poravnal članskega prispevka za april, naj prišteje h gornjemu znesku 31 din (za 1 člana). Dolžniki za april in marec (3 smrtni primeri) naj prištejejo k zgornjemu znesku 47 din, torej skupaj za 1 člana 47 din in 21 din = **68 din.**

Letošnja redna skupščina (občni zbor) bo 4. junija 1939. ob 9. uri v II. deški mestni ljudski šoli (telovadnica) na Cojzovem grabnu v Ljubljani. Na dnevnem redu je **sprememba pravil po novem zakonu o gospodarskih zadrugah.** To je zelo **važna zadeva za vse zadružnike. Udeležite se te skupščine v velikem številu!**

Zadružna uprava US

— **Samopomoč učiteljskih otrok.** Opozarjamo vse zadružnike(-ice) naj pošiljajo vse dopise na naslov: »Samopomoč učiteljskih otrok«, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I.

Mladinska matica

—mm **Pravkar je izšla velika večbarvna slikanica »Dedek Miha«**, slikanico, kot je nismo še imeli. Namenjena je za dar pridnim učencem prvih 4 oddelkov ljudske šole ob zaključku šolskega leta. Ne stane 100 ali več dinarjev, kot bi stala drugje, ampak le 35 din.

—mm **Drobne prizorčke** za šolske proslave in za uporabo v razredu dobite za 3 din v knjigi »Ciciban nastopa«, ki je pravkar izšla pri Mladinski matici. Prizorčke sta sestavila Anica Černej in Josip Ribičič.

—mm **Letošnje redne publikacije** so dotiskane in izidejo v nekaj dneh. Opozarjamo cenj. poverjenike, da jih pravočasno naroče. Ker nekateri še vedno vprašujejo, v kolikih obrokih se letos plačuje »Naš rod« in redne publikacije, ponavljamo, da se plačuje letos naročnina v 10 obrokih, in sicer 9 obrokov za 9 številk lista, 10. pa za knjige. — Kdor ne plača vseh 10 obrokov, ne dobi knjig in nima pravice do nagrad, ki jih je razpisala Mladinska matica.

Učiteljska tiskarna

—t **Ko pridete v Ljubljano,** oglejte si veliko zbirko učil v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Frančiškanski ulici št. 6.

—t **V Knjigarni Učiteljske tiskarne** dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom.

—t **Šolska upraviteljstva** — izpopolnite si pri Knjigarni Učiteljske tiskarne šolske knjižnice in zbirko učil.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5 —

FR. P. ZAJEC
izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj **Stritarjeva ulica 6,**
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine.
Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

Šola

Najnovejši vzorci

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

Na željo pošljemo vzorce!

KUPUJTE PRI TVRDKAH, KI OGLAŠUJEJO V NAŠEM LISTU

KEMIČNA ČISTILNICA *vsakovrstnih oblek*
Parno likanje
Pralnica, svetlolikalnica **ŠIMENC**
Kolodvorska ulica 8
Sprejemališče **v Frančiškanski pasaži**

FABIANI & JURJOVEC
LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5
priporočata veliko izbiro damskega in moškega blaga, preproge, zastore, odeje, perje, puh itd. Postrežba solidna!

Glavni in odgovorni urednik Vekoslav Mlekuž. — Izdajatelj: J. U. U. — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Za sekcijo odgovarja Metod Kumelj.
Tiska Učiteljska tiskarna (predstavnik Francè Štrukelj). — Vsi v Ljubljani.